

A HARMADIK

Két esemény volt Bali Ferenc életében, amely szerinte elfordította az élete fonalát. Mind a kettő régen volt, az ország jobbrafordulásának első évében. Szét sem kellett nézni, ha füstölgő romokat akart valaki látni. Az árokba fordult kocsi alól emelkedett fel a tavaszt kiáltó pacsirta is. Bali javabeli volt még. Féllábbal ha kilépett a 39-ből. Nem az iskolák gazdagították tudását, hanem a cselédsors. Mert az volt. Cseléd. Az is a teljes magányban élők közül. De duzzadt az ereje attól a gondolatától, hogy nem kell már hajlongania senki előtt. Ment is mindenfelé, hogy észrevettesse másokkal is ezt a fennséges érzést. Aztán már megbiztatást is kapott. Elküldték, segítsen a földosztásnál. Ezt az utat bejárni már kevés volt a két lába. Addig szimatolt, míg nem bukkant egy megkopott motorkerékpárra. Valami német válhatott meg tőle, és a szovjet katonai parancsnokságon belökték az udvar sarkába.

Elkunyeralta. Embereket is szerzett, akik kipofozták, és elindult vele. Igaz, nagy zajjal, de hát haladósabb volt így, mint gyalogosan.

Bali Ferencet már csak ezen a motoron lehetett látni azután. Mikor a határ megtelt zörgéssel, tudták: jön már, és a hónapok múltával olyan kedves vendég lett, amerre járt, hogy az egyik gazda egyszer így fogadta: „Megjöttél, Bali Ferkó?”

— Azóta is rajta maradt, hogy Bali Ferkó.

Már öszre fordult az idő, korán felöltötte köpenyét az este, amikor egyik nap későre maradt Bali. Nem szívesen jártak ilyen későn az országúton, de azért ő elindult. Másnap jelentést vártak tőle. Elvéhnedt motorja nyögve ugyan, de vitte őt. Alig látott, mert még egy gyertya is jobban világított, mint a lámpája. Bele is hupant egy nagy gödörbe. Majd a nyelvét harapta. Nagynehezen kikecmergett, hanem a rázkódástól az eddig is gyéren világító lámpa egészen elromlott. Valami drót szakadhatott benne. Meg kellett állnia, mert nem látott az orráig sem. Topogott, amíg a szeme megbarátkozott a sötéttel, akkor aztán begyűjtötte a motort, s újra elindult.

Ment is szépen, még gyorsított is, de sárba került, a motor fickándozni kezdett, Bali meg, hogy egyensúlyba hozza, még jobban rákapcsolt. Az öreg maszina elbődült, nekilendült, majd nagy rázkódással megtorpant, a farát felrúgta, s Bali érezte, hogy repül, aztán rettentő fájdalom hasít a térdébe, a motor egy nagy körakáshoz vágta. Odakapott a térdéhez, de a vértől megtelt a tenyere. Egy arra haladó falusi kocsi már ájultan szedte össze.

Ez volt az egyik eset.

A másik, amikor a kórházban magához tért, és hallja a felette álló orvosoktól:

— Nem tudunk segíteni, le kell vágni a lábát...

Olyan forróság fogta el, hogy menten gyöngyözni kezdett a homloka. Már nem is érezte, hogy fáj a lába. Aztán a hideg rázta, vacogott a foga, amikor megszólalt:

— Nem, nem! Könyörgöm...

De egy-kettő elvesztette eszméletét. Amikor magához tért, már a műtőben volt, nem érezte a lábát, s ijedten odakapott. Az egyik orvos mormogott valamit. Nem értette. Megfogták a kezét, nem mozdulhatott, hát jobb híján figyelt. Az orvos szolt, nem értette, csak látta, hogy ollót adnak a kezébe. Megint szolt, akkor meg egy kést. „Hát ez meg orosz?” — villant Bali agyába. De milyen furesza orosz. Azok mind hangosan beszélnek, ez meg alig motyog. De már nem tudott tovább gondolkodni, mert lassan forogni kezdett vele az egész műtő. Az orvos is, mintha vízzé válna, szétfolyt. Úgy érezte, nagy csengőt ráznak a fülénél, aztán piros köd szakad rá, majd minden elfeketedik.

A kórházi ágyon tért magához. Elsőnek a lábához nyúlt. Érezte, hogy vastag pólyában van. Felnevetett. Olyan könnyes nevetéssel. Aztán meg dalolni szeretett volna. Mire az orvos bejött, akkor meg már szipogott. Eltökélte, hogy akármelyik jön, elkapja a kezét és megcsókolja. Meg is tette volna, de az orvos rászólt. Igaz, nem értette, de a vele levő fiatalabb orvos szavából ezt vette ki.

— Nincs semmi baj! — mondta aztán a fiatal orvos.

— Mondja meg neki, hogy köszönöm! — kérte Bali.

Ez volt a második eset.

És Bali Ferkó nem tudta, vár még rá egy harmadik is.

Hosszú idő után gyógyult fel. Szétzúzott térdét már nem tudta többé hajlítani, sánta maradt. Ez annyira megrázta, hogy egy darabig úgy járt-kelt, mint aki keresi, hogy hol búcsúzzon el a világtól! De aztán helyre billent a lelki egyensúlya, mert méregetni kezdte, hogy maradhatott volna láb nélkül is. Még munkára is jelentkezett. Egyszer-kétszer elment gyűlést is tartani, de már nem sok frissset tudott mondani. Úgy beszélt, mint amikor először, valamikor régen kezdte. Előfordult, hogy mire a végére ért a beszédnek, minden második szavában „a reakció így, a reakció úgy”, a hallgatóság szétszéledt. Egy kicsit szánameas volt, ahogy kiszáradt ajakkal, izzadt homlokkal, bicegve elhagyta a gyűlést. Érezte ő, hogy míg betegeskedett, lábbadozott, az idő niessze eléje került. És azt is, hogy most már nem úgy beszélnek vele, mint azelőtt. De nem tudott magának számot adni róla: miért? Aztán egyre erősebben lökdöste a gondolat, hogy útban van már ő.

Lassan elmaradozott az emberek közül. Még egynéhányszor betért a taggyűlésekre, beregasztatta kiskönyvébe a bélyeget, később már innen is kikopott. Bajuszt növesztett, nagyot, hosszút. S bár az ősz szálak szeszinüvé tették, nem törődött vele. Messzire elkerülte az embereket. Ki az erdőbe, egy löszerraktárba. Ezt bízták rá.

Egyszer a vadászok meglepték egy árván maradt őzgidával. Úgy nézett rá, mint akinek egy a sorsa: az árvaság. Megbarátkoztak. Amikor megerősödött a kis fűrgé, s nekiugrott, hogy megdöngesse tömpe szarvával, Bali még el is nevette magát. Aztán szerzett egy kutyát, már hárman éltek. csendben. észrevétlenül, a robbanóanyagraktárban.

Hetenként egyszer, ha bement a városba. Ilyenkor egy egész hétre megszerezte az élelmet. De megallt az újságárusnál is és egy jó halom olvasmányt vitt magával.

Az évek meggyűrték az arcát. A magánytól fénytelené vált a szeme. Lelógó nagy bajusza még a szája szélét is elfedte, s egyre erősebben bicegett.

Amikor abba a nyugtalan őszbe fordult az esztendő, Bali Ferkó csak annyit tudott az egészségből, hogy van valami, mert az egyik lap így beszélt, a másik meg úgy. Azon a reggelen sem gondolt különösebbre, amikor hátára dobta a zsákját, kezébe a kampost, bezárt mindent, s elindult a szokásos vásárlásra. Bicegett, hangtalanul. Az kötötte le figyelmét, hogy még nehezebbé lett a menés, mert a reumája nagyon belekapaszkodott a lábába. Arra ütötte fel a fejét, hogy a városból mordulások hallatszanak. De nem sokat törődött vele, bicegett, minden figyelmét lépteire fordítva. Csak akkor torpant meg, amikor az üzletajtót zárva találta. Széttékingett, s ekkor megint erősebben hallotta a morajt. Elindult hát arrafele. Amikor ráfordult az utcára, az emlékműnél annyi embert látott, hogy a tizenkét évvel ezelőtti gyűlésen sem annyit. Megmozdult benne a vér, amikor felidéződtek gondolatai. Még a szeme is megcsillant, s furcsa melegséget érzett. Elindult lassan az emberek felé. Ahogy közeledett, úgy tisztázódtak a hangok. Már a szavakat is értette: „Robbantsuk fel, döntsük le!”

— Ugyan mit kell ledönteni? — morgott.

Megakadt a tömegben. Az emberek olyan fakón és élettelenül álltak, csak a szobor tövében kiabáltak. A kíváncsiság egyre jobban csavarta és furakodott, hogy közelebb kerüljön. Már egészen jól látta a kiabálókat. Összevonta bozontos szemöldökét.

— Ez nem gyűlés. Ezek kiabálnak. De ki az az ember ott? Mit akarnak ezek? — Kapkodóan széttékingett, hogy valakitől tanácsot kérjen. Az előtte szótlanul álló két embert lökdöste:

— Milyen gyűlés ez?

— Menjen a dolgára öreg. Örüljön, hogy nem tudja — néztek rá elborult tekintettel.

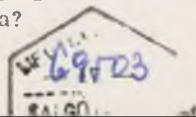
Bali Ferkó elrestelte magát és már megmozdult, hogy kifurakodik, amikor hallja: „A jogtalanul elkobzott földeket vissza kell adni!” Megtorpant és pörögni kezdett benne a gondolat. „Itt nincs jogtalanul elkobzott föld. A földeket jogosan osztották el. A földet én is osztottam!”

Ez az utolsó mondat már nem állt meg agyában, hanem rácsúszott a szájára, s olyan hangosan pattant ki, hogy az emberek odafordultak. Először meghökkennt a hirtelen csendtől, a sok tekintettől, de összeszedte magát, még a bajuszt is kettélökte:

— A földeket azért osztottuk szét, hogy legyen azoknak is, akiknek nem volt.

— Mély baritonban engedte ki a hangot, a kezét felemelte, hogy majd folytatja, de két vékony szügyű siheder megragadta, és faggatták:

— Kicsoda maga? Kommunista?



Bali Ferkó csak nézett rájuk és törte a fejét, hogy miért szorítják hátra a kezét. Haragosan megrántotta magát, de azok erősen fogták. Valaki odakiáltott:

— Ez a lőszerraktár őre!

A fiatalok kérdően ismételték:

— A lőszerraktár őre?

Bali ismét megrántotta magát. Már egy egész embergyűrű vette őket körül. Balinak haragtól villogott a szeme, hogy nem bírt szabadulni. Az előbbi két ember odalépett és eltolták a síhedereket.

— Jöjjön öreg! Az emberek megőrültek.

Megindultak, ki a tömegeből, de már akkor egyre ütemesebben hallatszott: „Menjünk a lőszerraktárhoz! Menjünk a lőszerraktárhoz!”

Bali Ferkó megfordult és nézte, hogy hullámozott a nép. Egy csoport ütemesen kiáltotta: „Lőszert! Lőszert!” — s indultak. A többségük elhúzódott előlük.

Bali, amikor arra gondolt, hogy ezek még tényleg elmennek a raktárhoz, megijedt. Segélykérően nézett szét, de senki sem figyelt rá. Akkor akadt meg benne a gondolat: „Meg kell akadályozni!” és bicegve indult a menet után, de azok már jó ütemben haladtak. Rádöbrent, hogy meg sem tudná őket állítani.

Nekivágott hát az erdőnek, hogy eljűk kerüljön. Azt hitte, hogy a rossz térdével ő már soha nem tud szaladni, de most szaladt, ahogy csak bírta. Botladozott a gallyakban, sípolt a tüdeje, szakadt róla a verejték, de futott, csak futott, mert tudta, hogy valami szörnyű dolog készül.

Valósággal rázuhant a kapura. Bement és bezárta. Beszaladt a bódéjába, tele tömte zsebét tölténnyel, leakasztotta fegyverét és kiállt a kapu mögé. Az útról erősödött a közeledők zaja. A kuttyája behúzott farokkal szűkölt, az őzike pedig nyugtalanul dobbantott mögötte. Lassan megeredt az eső.

Már látta őket az erdőfogta úton, de mintha repültek volna feléje. Lehetnek vagy huszan. Elöl a két vékonypéznű legény, a szónokkal. Vagy 50 lépésre érhetnek, amikor Bali felemelte puskáját, teleszívta tüdejét és szinte elbődült:

— Megállni — és rácsapta a závarzatot a töltényre.

A menet megtorpant. Farkaszemet néztek vele. A szónok elnevette magát.

— Menjen az utunkból öreg, mert eltiporjuk — és már osztotta is a parancsot, hogy kerítsék őt be.

Bali kétségbeesetten nézett szét. Aztán hirtelen ugrással kitárta a lőszerraktár ajtaját, célbavette az üreget s a vállán keresztül odakiáltott:

— Ha nem álltok meg, belövök a raktárba és mindenki a levegőbe röpül.

A támadók megtorpantak. Bali figyelte minden lépésüket. Tudta, már ebben az összecsapásban ő győzött. Alkudozni kezdtek.

— Ne bolondozzon öreg, megfizetjük, csak adjon robbanóanyagot.

Bali hóna alá szorított puskával, szótlanul figyelte őket. Amikor egy lépést tettek feléje, felkapta a fegyvert és neki a raktárnak. Amazok visszacurikkoltak és dühükben öklüket rázták. Így harmonikázott velük már jó egy órája, amikor dübörgés rázta meg az erdőt. Nem tudta, mi lehet az, de elkészült, ha nem ütik agyon, megvédi a raktárt. Az őzike a zajtól riadtan menekült a bódéba. Bali utána dobta tekintetét. Amikor megint szembefordult támadóival, már csak a hátukat látta, mert szaladtak az erdő felé.

Az úton egy harcokosi közeledett. Csak a kapu előtt állt meg. Az oldalán egy vörös csillagot mosdatott az eső. Bali nehezen tudott megmozdulni. Nagyon nehéznek érezte testét, de lassan, bicegősen lépett egyet, még egyet, s odavánszorgott a kapuhoz. Kinyitotta, aztán lassan, mintha mázsás súlyt cipelne, elindult a bódéjába. Valósággal rároskadott a priccisére. Csak azt érezte, hogy az őzike nyaldossa a kezét.

Ez volt a harmadik eset.

Azzal végződött, hogy az ő mellére is feltűzték a munkás-paraszt hatalom érdemérmét. Bali Ferkó azóta is mindennap gondosan szétkeféli bajuszát és reggelenként körüljárja birodalmát, amely szerinte a világ legfontosabb helye.

